

Drapella, Władysław A.

Zebranie Zespołu Badań Nautologicznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/2, 480-481

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przed wszystkim postanowiono dokonać tego poprzez opracowanie krytycznych analiz dotychczasowego dorobku w dziedzinie geologii w oparciu o istniejącą już, choć jeszcze nie opublikowaną bibliografię historii geologii w Polsce w okresie powojennym, a dalej poprzez podjęcie zbiorowego opracowania syntezy rozwoju dyscyplin geologicznych w naszym kraju w nawiązaniu do rozwoju tych nauk na świecie. Podobne syntezy, choć dalekie od doskonałości, istnieją już w innych krajach, a zwłaszcza w NRD, Francji i Związku Radzieckim. Potrzeba pilnego przygotowania syntezy dziejów nauk geologicznych w Polsce podyktowana jest również koniecznością wsparcia materiałem polskim prac prowadzonych przez Międzynarodowy Komitet Historii Geologii nad ogólną syntezą rozwoju dyscyplin geologicznych na świecie.

Antoni Gawęł, Zbigniew Wójcik

ZEBRANIE ZESPOŁU BADAŃ NAUTOLOGICZNYCH

Drugie zebranie Zespołu Badań Nautologicznych odbyło się w dniach 28 i 29 września 1970 r., podobnie jak poprzednie w Oliwie, w gmachu Instytutu Budownictwa Wodnego PAN.

Po zagajeniu zebrania przez przewodniczącego Zespołu, prof. Bolesława Kasprowicza konspekt pracy *Pojazdy wodne Austronezji*, referował mgr Zygmunt Kłodnicki.

Celem tej pracy ma być ukazanie zróżnicowania kulturowego ludów Austro-nezji w świetle analizy środków transportu i komunikacji wodnej. Autor zamierza przedstawić próbę wnioskowania etnogenetycznego i jego krytykę, dając w konsekwencji przegląd osiągniętych wyników na tle dotychczasowych hipotez o kierunkach zasiedlania Austronezji. Zgodnie z tym stosował będzie metodę analityczno-porównawczą i kartograficzną. Praca ma być podzielona na cztery części. W pierwszej (*Środowisko geograficzne*) autor ustali granicę ludów austronezyjskiej rodziny językowej, określi rolę prądów i wiatrów oraz lokalizację wysp, dając w zakończeniu omówienie konsekwencji środowiska geograficznego na kierunki migracji i typ pojazdu wodnego. W drugiej (*Typologia i geografia pojazdów wodnych austronezyjskiego obszaru żeglugowego*) przedstawi rodzaje pojazdów wodnych badanego obszaru, ich nazwy, technikę budowy, osprzęt, wyposażenie etc. W trzeciej omówi zwyczajne żeglarskie, a w ostatniej (*Wnioski etnogenetyczne*) zestawí wyniki własnych badań z istniejącymi hipotezami o etnogenezie Austronezyjczyków.

W dyskusji słusznie zwracano uwagę na „etnograficzność” założeń koncepcyjnych. Będą musiały one być podporządkowane wymogom stawianym przez nautologię.

W dalszym ciągu posiedzenia dr Mieczysław Prosnak przedstawił część swej pracy *Rozwój konstrukcji morskiego statku europejskiego do końca XVIII w.* Omówił w niej, a właściwie przypomniał, kilka ważniejszych hipotez kształtowania się konstrukcji i form kadłuba statku („powstanie” z tratwy, z dłubanki wyposażonej w osłonę burtową, z połączenia dwóch dłubanek, z czołen szkieletowych o miękkim poszyciu — a więc skórzaków, korowców, z sań, etc.). Przytaczając obity materiał ilustracyjny i bibliograficzny, autor omówił typy i budowę pojazdów wodnych obszaru egipskiego, mezopotamskiego, wschodniej części Morza Śródziemnego i obszaru — ogólnie określonego północnym.

Obfitość szczegółów i dygresji — z jednej strony, a ograniczenia czasowe — z drugiej, uniemożliwiły przedstawienie konkretnych, usystematyzowanych wniosków i dyskusję. Autor podjął temat niezmiernie trudny, tym trudniejszy, że wykonuje go na marginesie swych prac zawodowych (jest lekarzem), w środowisku

pozbawionym jakichkolwiek tradycji nautycznych. Istnieje jednak niebezpieczeństwo zbyt dowolnego potraktowania tematu i przedstawienia nie dziejów rozwoju konstrukcji, lecz dziejów statku.

Mgr Władysław Drapella przedstawił referowaną już kilkakrotnie w różnych wariantach koncepcję nautologii, jej przedmiot i zakres. Było to potrzebne tym bardziej, że Zespół składa się z osób reprezentujących różne środowiska naukowe i różne specjalności. Aby nie stał się on stowarzyszeniem entuzjastów, spotykających się w celu wysłuchania referatów kolegów, lecz zespołem badawczym realizującym określony program, musi operować tymi samymi założeniami metodologicznymi i terminologicznymi. Praca W. Drapelli wraz z wybranymi tematami dotyczącymi terytorium badawczego (*Przestrzeń nautogonałna*) i periodyzacji dziejów nawigacji (*Próba ustalenia okresowości dziejów nawigacji*), ukaże się w numerze 1—2/1970 „Nautologii”.

Jako następny, konspekt pracy *Wpływ osiągnięć naukowych i postępu technicznego na rozwój społeczno-gospodarczy*, referował dr Konrad Misztal. Obszarem badawczym będzie port morski. Celem — ukazanie wpływu postępu techniczno-organizacyjnego na rozwój portów morskich w ujęciu historycznym, na tle rozwoju społeczeństwa ludzkiego.

Praca ma być podzielona na trzy części. Pierwsza zawierać będzie rozważania teoretyczne o związkach między potrzebami społecznymi, środkami wytwarzania i nauką. W drugiej zajmie się autor ukazaniem przeobrażeń w rozwoju gospodarczo-społecznym portów morskich, w ujęciu historycznym, w wyniku rozwoju nauki i techniki. Założenie słuszne, gdyż porty zawsze stanowiły ważny element transportu. Port morski, zdaniem dr Misztala, stał się nierozdzielny elementem transportu wtedy, gdy rozwój sił wytwórczych osiągnął poziom umożliwiający produkcję towarową, a towar narzucił potrzebę wymiany, a więc i transportu, również drogą morską. Część tych funkcji przejął port. Autor zamierza ukazać rolę człowieka i natury w kształtowaniu się infrastruktury portów morskich, wzajemne proporcje tych dwóch czynników w rozwoju dziejowym. Szczególną uwagę zwróci autor na gwałtowny rozrost terytoriów portowych w drugiej połowie XIX w. i w początkach XX stulecia, który to okres uważa za prawdziwie — w tej dziedzinie — rewolucyjny, a także na okres drugiej rewolucji tego rodzaju, który obserwujemy od 1947 r. W części trzeciej przedstawi autor dzieje kształtowania się funkcji gospodarczych portów morskich. Porty stawały się, z upływem wieków, ośrodkami wiążącymi transport lądowy z morskim. Szczególnie widoczne stało się to w okresie rewolucji przemysłowej ubiegłego wieku. Ale mimo tych przeobrażeń, porty zachowując tradycyjną rolę ośrodków działalności handlowej rozbudowują przemysł i tym samym wiążą swą działalność z szerokim zapleczem. Wchłaniają produkcję tego zaplecza i pełnią dla niego funkcje eksportowo-importowe.

Praca ta, podobnie jak poprzednia, wymaga uściśleń i ograniczeń, tak w zakresie określenia tematyki, jak granic chronologicznych i terytorium badawczego.

Na zakończenie mgr Henryka Romańska poinformowała zebranych o realizacji pracy o wartościach nautycznych prymitywnych map żeglarskich obszaru Oceanii.

Drugi dzień zebrania poświęcony był na konsultacje.

Władysław A. Drapella

POSIEDZENIA NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUK LEŚNYCH

Dwa kolejne posiedzenia Zespołu Historii Nauk Leśnych odbyły się pod przewodnictwem prof. A. Żabko-Potopowicza 3 października i 10 grudnia 1970 r. w Pałacu Staszica w Warszawie.